

รายงานสรุปผลการดำเนินงาน

ประจำปีงบประมาณ 2568

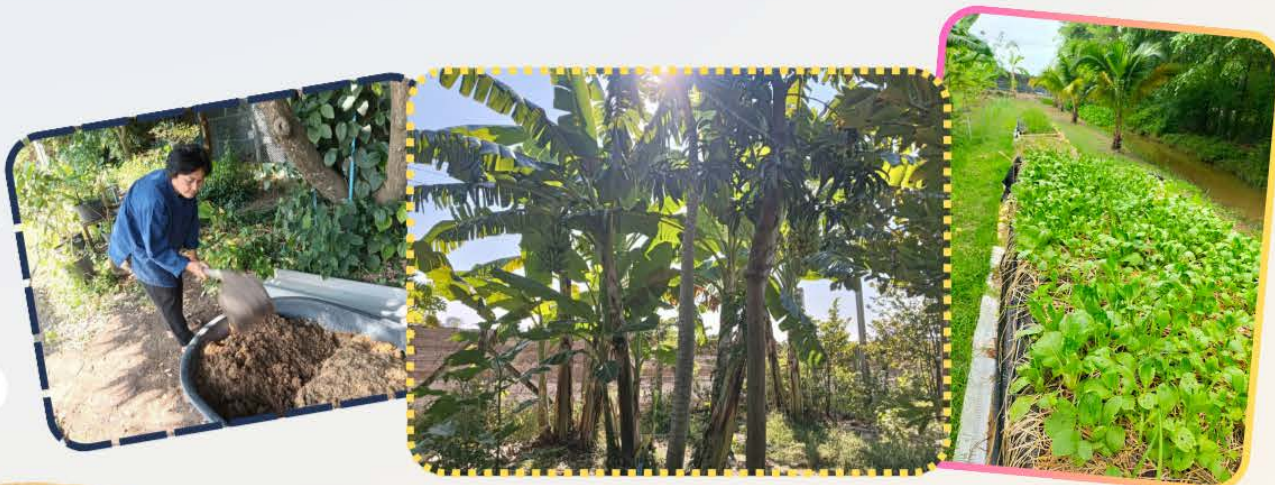
โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตสินค้าเกษตร

กิจกรรม ส่งเสริมการพัฒนาแปลงต้นแบบ
ศพก. ด้านเศรษฐกิจพอเพียง

ศพก.เครือข่ายด้านเศรษฐกิจพอเพียงตำบลลิ้นช้าง

จัดทำโดย

สำนักงานเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรี

คำนำ

คุณศิริวรรณ แก้วทิพย์ เป็นเกษตรกรในพื้นที่ตำบลลิ้นช้าง อำเภอเมืองสุพรรณบุรี ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยปลูกพืชแบบไร่นาสวนผสม โดยมีความตั้งใจที่จะผลิตอาหารปลอดภัย เพื่อรับประทานในครอบครัว เหลือก็จำหน่ายเพื่อสร้างรายได้ รวมถึงแบ่งปันแจกจ่ายให้ผู้ด้อยโอกาสในชุมชน ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นเกษตรกรผู้ที่ใฝ่รู้ ช่างสังเกต มีกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ ไม่หยุดนิ่งในการพัฒนาตนเอง และทดลองเทคโนโลยีการผลิตพืชใหม่ๆ ตลอดเวลา สามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ด้านการทำการเกษตรแบบปลอดภัยและอินทรีย์ให้แก่เกษตรกรและบุคคลทั่วไป และด้วยความสามารถในการบริหารจัดการฟาร์มอย่างครบวงจร ตั้งแต่กระบวนการผลิต จนถึงการตลาด ตามแนวนโยบาย ตลาดนำการผลิต และแนวนโยบาย BCG model Thailand จากเหตุผลดังกล่าว สำนักงานเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรี

คุณศิริวรรณ แก้วทิพย์ ได้รับการพิจารณาคัดเลือกเป็นเกษตรกรดีเด่นระดับเขต ประจำปี ๒๕๖๗ สาขาไร่นาสวนผสม จึงได้รับการจัดสรรงบประมาณจากกรมส่งเสริมการเกษตรเพื่อพัฒนาแปลงเรียนรู้ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.เครือข่าย) ด้านเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลลิ้นช้าง

เอกสารฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อรายงานสรุปผลการดำเนินงานโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร กิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาแปลงต้นแบบ ศพก. ด้านเศรษฐกิจพอเพียง และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารฉบับนี้จะมีประโยชน์กับผู้สนใจไม่มากนัก

สำนักงานเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรี

สารบัญ

	หน้า
๑. หลักการและเหตุผล	๑
๒. วัตถุประสงค์	๒
๓. สถานที่ดำเนินงาน	๒
๔. ผลการดำเนินงานตามกิจกรรมโครงการ การถอดองค์ความรู้ของเกษตรกรต้นแบบ	๒ ๙
๕. ช่องทางการเผยแพร่องค์ความรู้ของศูนย์เรียนรู้ฯ	๑๕
๖. ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ	๑๖
๗. ผู้รับผิดชอบโครงการ	๑๖

๑. หลักการและเหตุผล

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เป็นงานนโยบายสำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ต้องมีการบูรณาการขับเคลื่อนการดำเนินงานจากทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อให้ ศพก. เป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต การบริหารจัดการ และการตลาดแก่เกษตรกร รวมทั้งให้บริการทางการเกษตร เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้กับเกษตรกร และที่สำคัญคือเป็นกลไกการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ เน้นการเรียนรู้จากเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ โดยยึดหลัก “ตลาดนำ นวัตกรรมเสริม เพิ่มรายได้” ในประเด็นการยกระดับเกษตรกรไปสู่การเป็นผู้ประกอบการ โดยคำนึงถึงการลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิต การพัฒนาคุณภาพและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และการนำเทคโนโลยี นวัตกรรมมาใช้ในการกระบวนการผลิต ตลอดจนเชื่อมโยงองค์ความรู้จากสถาบันการศึกษาในพื้นที่ และมีการใช้กลไกการส่งเสริมด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG (BCG Model) ให้เป็นต้นแบบและเกิดผลสำเร็จในระดับชุมชน เพื่อให้เกษตรกรที่มาเรียนรู้ได้รับความรู้ความเข้าใจ และเกิดจิตสำนึกในการเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตสินค้าเกษตร ที่มีการใช้ปัจจัยการผลิตอย่างเหมาะสม ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง มีความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีระบบการผลิตที่พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร กิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาแปลงต้นแบบ ศพก. ด้านเศรษฐกิจพอเพียง มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการทำเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการประกอบอาชีพเกษตรได้อย่างมั่นคง และยั่งยืน โดยยึดหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล และสร้างภูมิคุ้มกันจากความเสี่ยง และความไม่แน่นอน ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม และสภาพเศรษฐกิจ โดยพบว่าในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ มีเกษตรกรดีเด่นที่มีประสบการณ์ความรู้จากการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการทำเกษตรผสมผสาน หรือเกษตรทฤษฎีใหม่ จนประสบผลสำเร็จในอาชีพทางการเกษตร ได้รับการยอมรับเชิงประจักษ์จากเกษตรกร และหน่วยงานภาคส่วนต่าง ๆ จึงควรมีการพัฒนาให้เป็นจุดเรียนรู้ต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ในการพัฒนาเกษตรที่ยั่งยืน จัดกิจกรรมถ่ายทอดประสบการณ์ความรู้แก่เกษตรกรทั่วไป สามารถเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชนและขยายผลการพัฒนาไปสู่พื้นที่อื่นต่อไป

คุณศิริวรรณ แก้วทิพย์ ได้รับการคัดเลือกให้เป็นเกษตรกรดีเด่นระดับเขต ประจำปี ๒๕๖๗ สาขาอาชีพไร่นาสวนผสม และกรมส่งเสริมการเกษตรพิจารณาจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาแปลงเรียนรู้ต้นแบบ ตามโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร กิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาแปลงต้นแบบ ศพก. ด้านเศรษฐกิจพอเพียง จากการวิเคราะห์ของเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรี และเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองสุพรรณบุรี ร่วมกับคุณศิริวรรณ แก้วทิพย์ ในการพัฒนาแปลงในรูปแบบการปลูกผักยกแคร่ขึ้น เพื่อลดปัญหาการจัดการวัชพืช และสามารถควบคุมโรคและแมลง ลดแรงงานในการจัดการวัชพืช และลดปัญหาด้านสุขภาพ

๒. วัตถุประสงค์

- ๒.๑ เพื่อส่งเสริมการทำเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- ๒.๒ เพื่อพัฒนาจุดเรียนรู้ต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง
- ๒.๓ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ในการพัฒนาเกษตรที่ยั่งยืน

๓. สถานที่ดำเนินงาน

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก. เครือข่าย) ด้านเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลตลิ่งชัน เลขที่ ๒๑/๑ หมู่ที่ ๒ ตำบลตลิ่งชัน อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

๔. ผลการดำเนินงานตามกิจกรรมโครงการ

๔.๑ วิเคราะห์ และค้นหาแผนการพัฒนาแปลงต้นแบบ

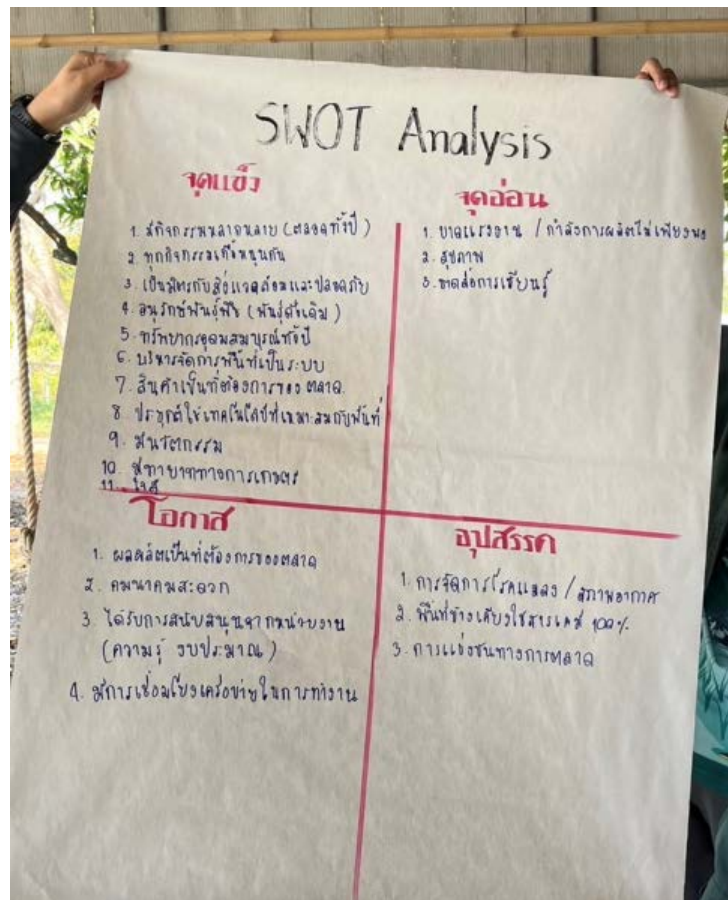
สำนักงานเกษตรจังหวัด และสำนักงานเกษตรอำเภอ วิเคราะห์แนวทางการพัฒนาแปลงต้นแบบร่วมกับเกษตรกร ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมโดยใช้เครื่องมือ (SWOT) เพื่อค้นหาแผนการผลิตที่เหมาะสม และก่อให้เกิดรายได้ที่ยั่งยืน ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง แผนการพัฒนาแปลงต้นแบบฯ ที่ได้มีดังนี้

กิจกรรมทางการเกษตรทั้งหมดที่ดำเนินการในปัจจุบัน

กิจกรรมทางการเกษตร (แยกแต่ละรายการ)	พื้นที่การผลิต (ไร่-งาน-ตารางวา)	ปริมาณผลผลิต (กิโลกรัมต่อไร่)	รายได้ (บาทต่อไร่)	ต้นทุน (บาทต่อไร่)	รายได้สุทธิ (บาทต่อไร่)
๑. กิจกรรมด้านพืช เช่น					
๑.๑ ข้าว	๓๓ ไร่	๘๐๐	๙,๕๐๐	๖,๔๐๕	๓,๐๙๕
๑.๒ พืชผัก สมุนไพร	๒ ไร่	๑๐๐	๔,๐๐๐	๔๐๐	๓,๖๐๐
๑.๓ มะม่วง	๔ ไร่	๘๕๐	๓,๗๕๐	๑,๗๕๕	๑,๙๙๕
๑.๔ กล้ายน้ำว้า	๑ ไร่	๑๐๐	๒,๓๐๐	๓๐๐	๒,๐๐๐
๒. กิจกรรมด้านปศุสัตว์ เช่น					
๒.๑ เลี้ยงไก่	๔ ตัว	-			
๒.๒ เลี้ยงเป็ด	๑๑ ตัว	-			
๓. กิจกรรมด้านประมง เช่น					
๓.๑ เลี้ยงปลา	๒ ไร่	๑๐๐	๒๐,๐๐๐	๑,๐๐๐	๑๙,๐๐๐

รวมรายได้สุทธิจากกิจกรรมทั้งหมด ๒๙,๖๙๐ บาท/ปี

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT Analysis)

- ๑) จุดแข็ง ๑. มีกิจกรรมหลากหลายตลอดทั้งปี
๒. ทุกกิจกรรมเกื้อหนุนกัน
 ๓. กิจกรรมเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและปลอดภัย
 ๔. อนุรักษ์พันธุ์พืช (พันธุ์ดั้งเดิม)
 ๕. ทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ทั้งปี
 ๖. บริหารจัดการพื้นที่เป็นระบบ
 ๗. สินค้าเป็นที่ต้องการของตลาด
 ๘. ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับพื้นที่
 ๙. มีนวัตกรรม
 ๑๐. มีทายาททางการเกษตร
 ๑๑. ใจดี มีใจพัฒนา
- ๒) จุดอ่อน ๑. ขาดแรงงาน กำลังในการผลิตไม่เพียงพอ
๒. สุขภาพ
 ๓. ขาดสื่อการเรียนรู้

๓) โอกาส ๑. ผลผลิตเป็นที่ต้องการของตลาด

๒. คมนาคม

๓. ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานทั้งด้านความรู้และงบประมาณ

๔. มีการเชื่อมโยงเครือข่ายในการทำงาน

๔) อุปสรรค ๑. การจัดการโรคแมลง จากสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลง

๒. พื้นที่ข้างเคียงมีการใช้สารเคมี ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์

๓. การแข่งขันทางการตลาด

แนวทางการพัฒนาแปลงต้นแบบ (เรียงลำดับตามความสำคัญ)

กิจกรรมที่ ๑ แปลงผักยกแคร่

กิจกรรมที่ ๒ ปรับปรุงโรงเรือนปลูกผัก

กิจกรรมที่ ๓ ป้าย และสื่อฐานการเรียนรู้

๔.๒ พัฒนาจุดเรียนรู้แปลงต้นแบบ ศพก. ด้านเศรษฐกิจพอเพียง

จากการวิเคราะห์ พบว่าปัญหาสุขภาพ และการขาดแรงงานในการจัดการระบบการผลิตภายในแปลงปลูกของคุณศิริวรรณ แก้วทิพย์ ทำให้ไม่สามารถผลิตสินค้าทางการเกษตร โดยเฉพาะผักสดได้ตามยอดการสั่งซื้อของตลาด ส่งผลให้รายได้ลดลง จึงอยากพัฒนาระบบการผลิตที่สามารถช่วยลดขั้นตอนการจัดการ และลดการใช้แรงงาน จึงต้องการปรับเปลี่ยนการปลูกผักจากรูปแบบเดิมที่ปลูกเป็นแปลง เป็นปลูกแบบยกแคร่ เพื่อลดปัญหาการจัดการวัชพืช และสามารถควบคุมโรคและแมลงได้ง่าย ลดแรงงานในการจัดการวัชพืช และลดปัญหาด้านสุขภาพ (การนั่งเป็นเวลานาน) และเพื่อเป็นแปลงเรียนรู้ให้เกษตรกรสูงอายุนำไปปรับใช้กับแปลงเกษตรของตนเองได้

งบประมาณที่ใช้ ๒๐,๐๐๐ บาท มีรายละเอียด ดังนี้

กิจกรรม	รายการ	จำนวน (หน่วย)	หน่วย	งบประมาณที่ใช้ (บาท)
แปลงผักยกแคร่ ขนาด (ก*ย*ส) ๑.๒*๓*๐.๘ ม.	๑. ไม้ไผ่ ขนาด ๓ นิ้ว ยาว ๖ เมตร	๔๔	ลำ	๓,๕๒๐
	๒. ไม้ไผ่ ขนาด ๑-๒.๕ นิ้ว ยาว ๘ เมตร	๔๒	ลำ	๔,๒๐๐
	๓. กระเบื้องลอนคู่ ขนาด ๑.๒*๐.๕ เมตร	๑๒๐	แผ่น	๘,๔๐๐
		๑	ม้วน	๓,๒๘๐
	๔. ตาข่ายกรองแสง ๘๐% ขนาด ๒ เมตร ยาว ๑๐๐ เมตร	๑๐	ช่อง	๒๐๐
	๕. เมล็ดพันธุ์ผัก	๑๐		๔๐๐
	กางตั่งฮ้องเต้ คอส ๑๐ ช่อง			

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ด้านการพัฒนาการผลิต

กิจกรรมทางเกษตร	พื้นที่การผลิต (ไร่-งาน-ตารางวา)	ต้นทุน (บาทต่อไร่)	คาดการณ์ปริมาณผลผลิต (กิโลกรัมต่อไร่)	คาดการณ์ รายได้ (บาทต่อไร่)
๑. คະน้ำ ๒. ผักกาดขาว ๓. กวางตุ้งฮ่องเต้	ประมาณ ๒ งาน	ประมาณ ๑,๕๐๐ บาท/ โตะ	อย่างละ ๑๐๐ กิโลกรัม/ รอบการผลิต	๑๐,๕๐๐ บาท/ รอบการผลิต

ด้านการพัฒนาคุณภาพผลผลิต

สินค้า/ผลผลิต	การรับรองมาตรฐาน (เช่น GAP GMP เกษตรอินทรีย์ ฯลฯ)
๑. คະน้ำ ๒. ผักกาดขาว ๓. กวางตุ้งฮ่องเต้	มาตรฐาน GAP และเกษตรอินทรีย์

ภาพประกอบการสนับสนุนปัจจัยการผลิต แปลงผักยกแคร่

4.3 การถ่ายทอดองค์ความรู้แก่เกษตรกร

สำนักงานเกษตรจังหวัด และสำนักงานเกษตรอำเภอ ดำเนินการรับสมัครเกษตรกร ผู้นำท้องถิ่นท้องถิ่นที่ สถาบันการศึกษา หรือประชาชนทั่วไปที่สนใจเรียนรู้ ทั้งในพื้นที่จังหวัดหรือจังหวัดข้างเคียง ไม่น้อยกว่า 30 ราย โดยในการถ่ายทอดองค์ความรู้นี้ มีผู้สนใจเข้าร่วมจำนวน 33 ราย ดังนี้

ชื่อ - สกุล	ที่อยู่
1. นางสาวเกื้อพกา วีระติภากร	117/1 หมู่ที่ 10 ตำบลไร่ไร่ อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี
2. นายกำพล ทองโสภา	155/1 หมู่ที่ 6 ตำบลดอนเจดีย์ อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี
3. นางเนือง ธีญญเจริญ	134/1 หมู่ที่ 2 ตำบลหนองโพธิ์ อำเภอนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี
4. นางสาวทัศนีย์ ชิตปราง	91 หมู่ที่ 5 ตำบลปลายนา อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี
5. นายพลกร กาฬภักดี	203 หมู่ที่ 13 ตำบลหนองมะค่าโมง อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี
6. นายสุรศักดิ์ ธีญญเจริญ	56 หมู่ที่ 11 ตำบลหนองมะค่าโมง อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี
7. นางบุญนำ ผดุงรุ่งเรืองกิจ	66/2 หมู่ที่ 2 ตำบลวังลึก อำเภอสามชูก จังหวัดสุพรรณบุรี
8. นางสาวทยา จันทน์นุ่ม	44/3 หมู่ที่ 10 ตำบลเดิมบาง อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี
9. นางสาววรรณ คำแพง	42/2 หมู่ที่ 11 ตำบลเดิมบาง อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี
10. นางอมรรัตน์ ศรีดี	371 หมู่ที่ 11 ตำบลวังลึก อำเภอสามชูก จังหวัดสุพรรณบุรี
11. นางสาวสุรัตน์ วงษ์งาม	181/1 หมู่ที่ 4 ตำบลตลิ่งชัน อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี
12. นางสาวสุรี ยาประโคน	181/1 หมู่ที่ 4 ตำบลตลิ่งชัน อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

ชื่อ - สกุล	ที่อยู่
13. นายไพฑูรย์ ต้อขาม	117 หมู่ที่ 5 ตำบลสวนแตง อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี
14. นายมานะ จันทวาก	83 หมู่ที่ 5 ตำบลสวนแตง อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี
15. นางสาวรสสุคนธ์ พรหมทิพย์	11 หมู่ที่ 14 ตำบลจรเข้สามพัน อำเภออู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี
16. นางสาวสุดาวรรณ สิริวนิชย์	11 หมู่ที่ 14 ตำบลจรเข้สามพัน อำเภออู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี
17. นางสาวอัญชลี เกตุเหลือ	222 หมู่ที่ 2 ตำบลสนามคลี อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี
18. นายเสกสรร สถิตย์	222 หมู่ที่ 2 ตำบลสนามคลี อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี
19. นางวันเพ็ญ ศรีตา	6 หมู่ที่ 3 ตำบลสระแก้ว อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี
20. นางนันทา กันตรี	222 หมู่ที่ 2 ตำบลสนามคลี อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี
21. นายวัชรินทร์ เกิดเอี่ยม	333 หมู่ที่ 7 ตำบลตลิ่งชัน อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี
22. นายอำนาจ มาลัย	180 หมู่ที่ 3 ตำบลสระแก้ว อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี
23. นายอภิชัย ผิวอ่อนดี	210/9 หมู่ที่ 7 ตำบลสระแก้ว อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี
24. นายปาริชาติ มากแก้ว	106 หมู่ที่ 1 ตำบลเนินพระปรางค์ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี
25. นางจันทา โพธิ์งาม	48 หมู่ที่ 1 ตำบลบางตะเคียน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี
26. นายสุชิน เรือนทอง	61 หมู่ที่ 7 ตำบลวัดดาว อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี
27. นางสาวปราณี แจ่มสายพจน์	145/1 หมู่ที่ 7 ตำบลสระแก้ว อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี
28. นายสุชาติ สายศิลป์	64 หมู่ที่ 4 ตำบลท่าระหัด อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี
29. นายศิริพจน์ จงเจริญ	138/1 หมู่ที่ 7 ตำบลสระแก้ว อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี
30. นายวิฑูรย์ น้อยยุติ	3 หมู่ที่ 5 ตำบลลองครักษ์ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี
31. นางสุนิสา สีดา	44/2 หมู่ที่ 2 ตำบลหนองโพธิ์ อำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี
32. นางสาวเกษริน ศิรษา	11/5 หมู่ที่ 5 ตำบลปลายนา อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี
33. นายประจวบ สีมายา	212 หมู่ที่ 1 ตำบลบางตะเคียน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

ภาพประกอบการถ่ายทอดองค์ความรู้

การถอดองค์ความรู้ของเกษตรกรต้นแบบ

๑ กิจกรรมการปลูกพืช

๑.๑ ไม้ผล

มะม่วง

● การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม

- **ปุ๋ยมูลวัวผสมไตรโคเดอร์มาอัดเม็ด** มีการนำปุ๋ยมูลวัวผสมไตรโคเดอร์มาอัดเม็ดมาใช้ในการป้องกันและกำจัดเชื้อราที่อยู่ในดิน ที่เป็นสาเหตุโรครากเน่าโคนเน่าในมะม่วง โดยนำไปโรยรอบโคนต้นตามรัศมีทรงพุ่ม ปริมาณ ๒๐๐ - ๓๐๐ กรัม/ต้น อีกทั้งยังช่วยเพิ่มธาตุอาหารในดิน และปรับปรุงบำรุงโครงสร้างดินให้มีความร่วนซุย ช่วยระบายน้ำ อากาศ ให้เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของพืช

- **การจัดการแปลงปลูกมะม่วงตามมาตรฐาน GAP** มีจัดการแปลงปลูกมะม่วงโดยนำมาจากบ่อพักน้ำภายในแปลงไร่นาสวนผสม เพื่อป้องกันการปนเปื้อนของสารเคมีที่อาจติดมาจากแหล่งน้ำสาธารณะ มีการปลูกไม้กั้นลม เช่น ไม้ และ มะพร้าว รอบแปลงมะม่วง เป็นแนวกันชนเพื่อป้องกันสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชอาจปลิวตามลมมาจากแปลงข้างเคียง

- **วางแผนการผลิตมะม่วง** ในแต่ละรอบการผลิต มีการนำข้อมูลการผลิตที่ได้มีการจดบันทึกในรอบที่ผ่านมา มาใช้ในการวางแผนการผลิตในรอบปีต่อไป เพื่อให้การผลิตมะม่วงได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ และตรงตามช่วงเวลาที่ต้องการ รวมถึงลดความเสี่ยงในการขายผลผลิตได้ราคาต่ำ มีการขายผลผลิตที่หลากหลายทั้งการขายผลดิบ (มะม่วงย่า) และขายในรูปแบบผลสุก

- **การผลิตกับดักแมลงวันผลไม้** ได้นำความรู้ที่ได้จากการศึกษาดูงานจากแปลงเกษตรกรต้นแบบที่ผลิตพืชอินทรีย์ มาปรับใช้ในการทำกับดักแมลงวันผลไม้ในช่วงที่ผลผลิตมะม่วงใกล้สุกแก่ โดยการนำขวดน้ำดื่มที่บริโภคหมดแล้วสองขวด มาตัดขวาง ๑ ขวด เพื่อเป็นทางเข้าของแมลงวัน โดยอีกขวดใส่น้ำมันที่ใช้แล้วจากการประกอบอาหาร หรือน้ำมันเครื่องยนต์มาเทใส่ขวด และนำไปกระพuera (ใช้กลิ้ง) มาล่อแมลงวันผลไม้ เพื่อลดจำนวนแมลงวันผลไม้ที่จะเข้าทำลายผลผลิต นอกจากช่วยลดต้นทุนในการพ่นสารเคมี ไล่แมลงวันผลไม้แล้ว ยังเป็นการลดสารเคมีที่ใช้ในแปลงมะม่วง เพื่อให้ผู้บริโภคมั่นใจในมาตรฐานผลผลิต

กล้วย

เกษตรกรเลือกปลูกกล้วยจำนวนมาก รองลงมาจากมะม่วง โดยเลือกปลูกหลายสายพันธุ์ ผสมผสานกัน เช่น กล้วยน้ำว้า กล้วยหอม กล้วยไข่ กล้วยเล็บมือนาง และกล้วยหักมุก เหตุผลที่เลือกปลูกกล้วย เนื่องจากว่าสามารถใช้ประโยชน์จากส่วนต่าง ๆ ของกล้วยได้ทุกส่วน การใช้ส่วนต่าง ๆ จากกล้วย ดังนี้

ผล บริโภคในครัวเรือน เหลือจึงจำหน่าย และนำมาแปรรูปเป็นกล้วยตาก

ใบ ใช้เป็นวัสดุห่อผักอินทรีย์

ต้น ใช้สับให้ปลา เป็ด และไก่ รวมถึงการนำไปทำปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ

- การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม

- **ระบบการให้น้ำแบบสปริงเกอร์** มีการวางระบบการให้น้ำแบบสปริงเกอร์ในแปลงกล้วย เพื่อช่วยประหยัดเวลา และแรงงานในการให้น้ำ ทำให้ผลผลิตกล้วยได้ปริมาณและคุณภาพที่น่าพอใจ

- **ระบบคลองไส้ไก่** เนื่องจากภายในสวนกล้วย มีการเลี้ยงเป็ดอยู่ใกล้ ๆ จึงมีแนวคิดใช้ประโยชน์จากมูลของเป็ดมาใช้เป็นปุ๋ยให้กับต้นพืช จึงได้ขุดคลองไส้ไก่เพื่อระบายน้ำจากการเลี้ยงเป็ดที่มีมูลเป็ดผสมมาด้วย นอกจากต้นกล้วยจะได้รับธาตุอาหารจากมูลเป็ดแล้ว ยังช่วยเพิ่มความชุ่มชื้นในพื้นที่ปลูกกล้วย ลดการให้น้ำในแปลงกล้วย เป็นการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างรู้คุณค่า และใช้ของเสียให้เกิดประโยชน์อีกด้วย (Zero Waste)

๑.๒ พืชผัก

พืชผัก เป็นพืชที่สร้างรายได้รายวัน โดยสามารถสร้างรายได้เฉลี่ยระหว่าง ๔,๕๐๐ - ๕,๐๐๐ บาท ต่อเดือน พืชผักที่ปลูก มีหลากหลายชนิดต่อเนื่องตลอดทั้งปี โดยพืชผักที่ปลูก แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ดังนี้

ประเภทที่ ๑ ผักที่ปลูกในแปลงโดยการยกกร่อง เช่น ผักสลัด ผักแคล กวางตุ้ง ฮ่อเต้ ผักกาดขาว คะน้า และพริกชี้หู เป็นต้น

ประเภทที่ ๒ ผักที่ปลูกขึ้นค้าง เช่น บวบ ผัก พักทอง และผักสลัด (ผักขจร) ทั้งนี้ เกษตรกรได้จัดสรรพื้นที่ในการปลูกพืชผัก จำนวน ๒ ไร่ โดยแบ่งออกเป็น ๔ แปลง แปลงละ ๒ งาน ประกอบด้วย

- แปลงปลูกผักแบบยกกร่องในโรงเรือน จำนวน ๒ แปลง
- แปลงผักยกกร่อง ระบบเปิด จำนวน ๑ แปลง
- แปลงผักขึ้นค้าง จำนวน ๑ แปลง

โดยกระบวนการในการปลูกผักของ เป็นไปตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม หรือ SDGsPGS (Sustainable Development Goals Participatory Guarantee System) และได้รับมาตรฐาน GAP พืชอาหาร (มะกรูด)

● การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม

- การจัดการระบบน้ำ

เนื่องจากการปลูกพืชผักเป็นการปลูกพืชผักในระบบเกษตรอินทรีย์ น้ำที่นำมาใช้ในการรดพืชผัก จำเป็นต้องนำมาจากบ่อน้ำภายในไร่นาสวนผสมเท่านั้น เพื่อให้มั่นใจว่า น้ำที่นำมาใช้ไม่มีการปนเปื้อนจากสารเคมี ทั้งนี้ เกษตรกรได้มีการใช้เทคโนโลยีในการจัดการระบบน้ำ โดยใช้ปั๊มน้ำสูบน้ำจากบ่อขึ้นแท่งบริเวณหน้าโรงเรือน และติดตั้งระบบควบคุมการจ่ายน้ำแบบสปริงเกอร์ภายในโรงเรือน

- การใช้ปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพและปุ๋ยอินทรีย์

ในช่วง ๑ - ๒ ปีแรก ของการผลิตพืชผักอินทรีย์ เกษตรกร พบว่า ต้นผักเน่าเสีย พบโรคและแมลง ในรอบการผลิตถัดมาผักก็แคะแกรนโต เจริญเติบโตไม่ดี จึงอาศัยการสังเกต เรียนรู้ ศึกษาข้อมูล ขอคำแนะนำทางวิชาการจากหน่วยงานราชการ ศึกษาดูงานแปลงเกษตรกรรายอื่นที่ ประสบความสำเร็จ จึงทำให้ทราบว่า ปัญหาเกิดจากดิน กล่าวคือ ต้นผักเน่าเสียเพราะผักแปลงไม่ดีทำให้มี โรคและแมลงค้ำงในดิน ผักแคะแกรนโตไม่ดี เนื่องจากธาตุอาหารที่มีอยู่ในดินปลูกถูกใช้ไปในรอบการผลิต ที่ผ่านมา เกษตรกรจึงเรียนรู้เกี่ยวกับการผสมดิน การปรับปรุงดิน การทำปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ และปุ๋ยหมัก ไว้ใช้ในแปลงผัก โดยได้รับการสนับสนุนความรู้และวัสดุอุปกรณ์ส่วนหนึ่งจากสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัด สุพรรณบุรี รวมถึง พต. ๑ และ พต. ๒ ปัจจุบัน เกษตรกรได้มีการนำเศษวัสดุเหลือใช้จากภายในแปลง มาหมักเป็นปุ๋ยน้ำหมัก และปุ๋ยหมัก เพื่อใช้นำไปใช้ในการปลูกพืชภายในไร่นาสวนผสมอย่างต่อเนื่อง

๑.๓ นาข้าว

ในการผลิตข้าวในแต่ละรอบ จะมีการปลูกข้าวสายพันธุ์ต่างกัน ซึ่งการพิจารณาคัดเลือก พันธุ์ข้าวที่จะปลูกในแต่ละรอบนั้น เกษตรกรจะศึกษาข้อมูลปริมาณในแต่ละปี (ข้าวอายุสั้น หรือข้าวอายุยาว) โดยข้อมูลที่นำมาศึกษาเพื่อวิเคราะห์นั้น เกษตรกรจะสืบค้นข้อมูลจากเว็บไซต์หน่วยงานราชการต่าง ๆ เช่น กรมชลประทาน และสถานีอุตุนิยมวิทยา เป็นต้น

ในด้านการบริหารจัดการแปลงนาข้าว จำนวน ๒ แปลง ได้แก่

แปลงที่ ๑ พื้นที่ ๒๕ ไร่ เป็นแปลงที่ตั้งอยู่ห่างจากบริเวณไร่นาสวนผสม ซึ่งได้ปฏิบัติตาม มาตรฐาน GAP ข้าว

แปลงที่ ๒ พื้นที่ ๒ ไร่ เป็นแปลงอยู่ภายในบริเวณไร่นาสวนผสม ซึ่งได้ปฏิบัติตาม มาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม หรือ SDGsPGS (Sustainable Development Goals Participatory Guarantee System) จังหวัดสุพรรณบุรี โดยการปลูกข้าว จะใช้ข้าวปลูกจากแปลงที่ ๒ (พื้นที่ ๒ ไร่) นำไปปลูกในแปลงที่ ๑ (พื้นที่ ๒๕ ไร่) เพราะ การจัดการแปลงนาดังกล่าวช่วยลดปัญหาการกลายพันธุ์และการปนของข้าว นอกจากนี้ ยังสามารถ ลดต้นทุนด้านเมล็ดพันธุ์ได้ถึง ถึงละ ๒๒๐ บาท หรือประมาณ ๕๕๐ บาทต่อไร่

- การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม

- การปรับปรุงบำรุงดิน

การทำนาข้าวแบบอินทรีย์ จึงมุ่งเน้นการปรับสภาพของดินเป็นอย่างแรก เนื่องจากดินที่ดีที่มีความอุดมสมบูรณ์จะทำให้ได้ผลผลิตข้าวสูง การปรับปรุงบำรุงดินในนาข้าวของเกษตรกร มีดังนี้

- การไถกลบตอซังข้าว และการใช้สารจุลินทรีย์เพื่อย่อยสลายตอซังข้าว
- การปลูกปอเทืองเพื่อเพิ่มธาตุอาหารในดิน
- การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการปรับปรุงบำรุงดิน

โดยกิจกรรมข้างต้น เป็นการหมุนเวียนธาตุอาหารคืนสู่ดิน โดยการเพิ่มปริมาณอินทรีย์วัตถุที่มีประโยชน์ ช่วยปรับโครงสร้างของดินให้ดี มีความโปร่งร่วนซุย อุ้มน้ำได้ดี การทำลายหน้าดินอันเกิดจากการเผาตอซัง ซึ่งจะช่วยลดมลภาวะทางอากาศได้อีกทางหนึ่งด้วย

- จุลินทรีย์สังเคราะห์แสง

เพราะทดลองใช้และเห็นประโยชน์ว่า จุลินทรีย์สังเคราะห์แสง สามารถช่วยขยายรากข้าว ทำให้ต้นข้าวแข็งแรง สามารถดูดซึมสารอาหารได้มากขึ้น รวมถึงช่วยลดแทนปุ๋ยยูเรีย หรือแอมโมเนียมซัลเฟตได้ด้วย จึงผลิตจุลินทรีย์สังเคราะห์แสงไว้ใช้เองภายในแปลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งวัสดุอุปกรณ์ ขั้นตอนวิธีการทำ และการนำไปใช้ มีดังนี้

อุปกรณ์/วัสดุที่ใช้ :

๑. น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ
๒. ขวดขนาด ๑.๕ ลิตร หรือมากกว่า
๓. ไข่ไก่ ๑ ฟอง
๔. น้ำปลาหยี่ห้อใดก็ได้

ขั้นตอนและวิธีการทำ :

๑. ตอกไข่ใส่ถ้วยแล้วเติมน้ำปลา ๑ ช้อนโต๊ะ คนให้เข้ากัน
๒. นำน้ำใส่ขวดขนาด ๑.๕ ลิตร ไปตากแดดประมาณ ๔ - ๕ วัน ก่อนเติมไข่ไก่ที่เตรียมไว้ลงไป ๑ ช้อนโต๊ะ
๓. นำไปตั้งไว้ในบริเวณกลางแจ้งที่มีแดดส่องถึงทุกวัน

การนำไปใช้ :

จุลินทรีย์ ๑ ลิตร ใช้ฉีดพ่นในนาข้าวได้พื้นที่ประมาณ ๕ ไร่ วิธีการใช้จะนำจุลินทรีย์สังเคราะห์จำนวน ๑ ลิตร มาผสมกับน้ำ ๒๐๐ ลิตร แล้วไปฉีดพ่นตั้งแต่ช่วงคุมฆ่าหญ้าจนถึงระยะเก็บเกี่ยว

- ฮอร์โมนไข่

การใช้ฮอร์โมนไข่ ในช่วงข้าวตั้งท้อง เพื่อช่วยให้ต้นข้าวสมบูรณ์ มีการติดรวงที่มาก ได้รวงข้าวที่ใหญ่ มีเมล็ดสมบูรณ์ ได้น้ำหนักดี สามารถใช้ทดแทนฮอร์โมนสำเร็จรูปที่ขายตามท้องตลาดทั่วไป ทั้งนี้ ในการผลิตฮอร์โมนไข่ มีวัสดุอุปกรณ์ ขั้นตอนวิธีการทำ และการนำไปใช้ ดังนี้

อุปกรณ์/วัสดุที่ใช้ :

๑. ไข่ไก่(ดิบ) ๔ ฟอง
๒. ผงปรุงรสสำเร็จรูป ๑ ช้อนโต๊ะ
๓. ผงชูรส ๑ ช้อนโต๊ะ
๔. ขวดเปล่าใส (มีฝาปิด) ขนาด ๑.๒๕-๑.๕๐ ลิตร
๕. น้ำสะอาด

ขั้นตอนและวิธีการทำ :

๑. นำไข่ไก่ดิบไปตอกใส่เตรียมไว้ในขวดเปล่าโดยไม่ต้องใส่เปลือกลงไปด้วย
๒. เติมผงปรุงรส และผงชูรส (ยี่ห้อใดก็ได้) อย่างละ ๑ ช้อนโต๊ะ ใส่ตามลงไปลงในขวด
๓. เติมน้ำสะอาดตามลงไปจนเกือบเต็มขวดแล้วปิดฝาขวดให้สนิท
๔. เขย่าขวดให้ส่วนผสมทั้งหมดเข้ากันดีแล้วนำไปตากแดดทุกวัน และทำแบบนี้ต่อเนื่องกันนาน ๑๕ วัน จะได้ฮอร์โมนไข่เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

การนำไปใช้ :

นำฮอร์โมนไข่ที่ผ่านกระบวนการหมักแล้ว ๓ ช้อนโต๊ะ คนละลายให้เข้ากันกับน้ำสะอาด ๒๐ ลิตร (๖๐ ซีซี./น้ำ ๒๐ ลิตร) นำไปฉีดพ่นข้าวให้เปียกชุ่มในช่วงเช้าทุก ๆ ๗ - ๑๕ วัน/ครั้ง และหยุดฉีดพ่นเมื่อข้าวเริ่มตั้งท้องออกรวง จะเป็นการให้อาหารทางใบ

๑.๕ กิจกรรมการเลี้ยงสัตว์

การเลี้ยงปลา

ภายในพื้นที่ไร่นาสวนผสมของเกษตรกร มีแหล่งน้ำเพียงพอต่อการทำการเกษตรตลอดทั้งปี เนื่องจากมีสระน้ำขนาด ๒ ไร่ เพื่อใช้เป็นแหล่งน้ำสำหรับส่งไปยังแปลงนาข้าว พืชผัก และไม้ผล/ไม้ยืนต้น รวมถึงเป็นสระเลี้ยงปลา ทั้งนี้ ระบบการเลี้ยงปลาของนั้น ได้รับการรับรองมาตรฐานระบบการผลิต และผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ ตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ด้านประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

● การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม

- กองฟางอาหารปลา

ในสระที่ใช้เลี้ยงปลา ได้มีการทำคอกฟางข้าวเพื่อเป็นอาหารปลา โดยการทำกระชัง ล้อมตาข่ายวางบนผิวน้ำให้ฟางข้าวจมลงในส่วนหนึ่ง ฟางข้าวที่จมน้ำจะเกิดการย่อยสลายเป็นอาหารให้ปลากิน ซึ่งฟางข้าวดังกล่าวนี้ ได้มาจากแปลงนา ๒ ไร่ ที่มีการผลิตในรูปแบบอินทรีย์

๕. ช่องทางการเผยแพร่องค์ความรู้ของศูนย์เรียนรู้ฯ

- Facebook : สำนักงานเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรี เกษตรสุพรรณ

: <http://www.suphanburi.doae.go.th/>

- YouTube : <https://youtube.com/@channel-pymbq?si=XoSeN๔GXdauc-๕v๘>

- Page : <https://suphanburi.doae.go.th/province/>

๖. ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ

๖.๑ ปัญหาอุปสรรค

- การประชาสัมพันธ์การเข้าร่วมถ่ายทอดองค์ความรู้ของผู้ที่สนใจยังไม่ทั่วถึง ผู้เข้าร่วมอบรมส่วนมากเป็นคนในพื้นที่

๖.๒ ข้อเสนอแนะ

- ควรมีการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง และมีขั้นตอนการคัดเลือกเกษตรกรที่สนใจอย่างแท้จริง

๗. ผู้รับผิดชอบโครงการ

๕.๑ ชื่อ-สกุล : นางนุชนาถ พันธัง

๕.๒ ตำแหน่ง : นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

๕.๓ สังกัด : กลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ สำนักงานเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรี

๕.๔ เบอร์โทรศัพท์ : ๐๘๓-๐๕๔๖๔๗๐

สำนักงานเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรี

